

I

(Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις)

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

ΕΥΡΩΠΑΙΟΣ ΕΠΟΠΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Γνωμοδότηση του Ευρωπαϊού Επόπτη Προστασίας Δεδομένων όσον αφορά την πρόταση κανονισμού σχετικά με την κυκλοφορία στην αγορά και τη χρήση πρόδρομων ουσιών εκρηκτικών υλών

(2011/C 101/01)

Ο ΕΥΡΩΠΑΙΟΣ ΕΠΟΠΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ,

Έχοντας υπόψη τη συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 16,

Έχοντας υπόψη τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως τα άρθρα 7 και 8,

Έχοντας υπόψη την οδηγία 95/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1995, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών⁽¹⁾,

Έχοντας υπόψη το αίτημα γνωμοδότησης σύμφωνα με το άρθρο 28 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001 σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα όργανα και τους οργανισμούς της Κοινότητας και σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών⁽²⁾,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΑΚΟΛΟΥΘΗ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ:

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Στις 20 Σεπτεμβρίου 2010 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε πρόταση κανονισμού σχετικά με την κυκλοφορία στην αγορά και τη χρήση πρόδρομων ουσιών εκρηκτικών υλών⁽³⁾ («η πρόταση»). Στις 11 Νοεμβρίου 2010 η πρόταση, όπως εγκρίθηκε από την Επιτροπή, εστάλη στον ΕΕΠΔ για διαβούλευση σύμφωνα με το άρθρο 28 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001. Ο ΕΕΠΔ εκφράζει την ικανοποίησή του για το γεγονός ότι η Επιτροπή ζητά τη γνώμη του και για το ότι στις αιτιολογικές σκέψεις της πρότασης περιλαμβάνεται αναφορά στην εν λόγω διαβούλευση.

⁽¹⁾ ΕΕ L 281 της 23.11.1995, σ. 31.

⁽²⁾ ΕΕ L 8 της 12.1.2001, σ. 1.

⁽³⁾ COM(2010) 473.

2. Ο κύριος στόχος των προτεινόμενων μέτρων είναι να μειωθεί ο κίνδυνος επιθέσεων από τρομοκράτες ή άλλους εγκληματίες με τη χρήση εκρηκτικών μηχανισμών οικιακής παρασκευής. Για τον σκοπό αυτό, ο κανονισμός περιορίζει την πρόσβαση του ευρέος κοινού σε συγκεκριμένες χημικές ουσίες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν παράνομα ως πρόδρομες ουσίες εκρηκτικών οικιακής παρασκευής. Επιπλέον, η πρόταση θέτει την πώληση τέτοιων χημικών ουσιών υπό αυστηρότερο έλεγχο μέσω της αναφοράς ύποπτων συναλλαγών και κλοπών.

3. Στην παρούσα γνωμοδότηση, ο ΕΕΠΔ εφιστά την προσοχή του νομοθέτη σε σειρά ζητημάτων σχετικών με την προστασία δεδομένων και διατυπώνει συστάσεις με σκοπό τη διασφάλιση του θεμελιώδους δικαιώματος της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

II. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

1. Μέτρα που προτείνονται από την Επιτροπή

4. Η πρόταση εξετάζει το πρόβλημα της παράνομης χρήσης συγκεκριμένων χημικών ουσιών που είναι εύκολα διαθέσιμες στην αγορά για το ευρύ κοινό, ως πρόδρομες ουσίες εκρηκτικών οικιακής παρασκευής. Τα άρθρα 4 και 5 της πρότασης αφορούν την απαγόρευση πώλησης στο ευρύ κοινό, η οποία συνδυάζεται με ένα σύστημα αδειοδότησης και με την απαίτηση καταγραφής όλων των συναλλαγών που πραγματοποιούνται με άδεια. Το άρθρο 6 προβλέπει την υποχρέωση των οικονομικών φορέων να αναφέρουν τυχόν ύποπτες συναλλαγές και κλοπές. Τέλος, το άρθρο 7 πραγματοποιείται την ανάγκη προστασίας των δεδομένων.

Άρθρα 4 και 5: Απαγόρευση πώλησης, αδειοδότηση και καταγραφή των συναλλαγών

5. Οι πωλήσεις στο ευρύ κοινό συγκεκριμένων χημικών ουσιών που υπερβαίνουν τα καθορισμένα κατώτατα όρια συγκέντρωσης θα απαγορεύονται. Οι πωλήσεις υψηλότερων συγκεντρώσεων θα επιτρέπονται μόνο σε χρήστες που μπορούν να τεκμηριώσουν νόμιμη ανάγκη για χρήση της χημικής ουσίας.

6. Το πεδίο εφαρμογής της απαγόρευσης περιορίζεται σε σύντομο κατάλογο των χημικών ουσιών και των σχετικών μειγμάτων τους (βλ. παράρτημα I της πρότασης) και στις πωλήσεις αυτών στο ευρύ κοινό. Οι περιορισμοί δεν ισχύουν για επαγγελματίες χρήστες ή για διεπιχειρηματικές δραστηριότητες. Επιπλέον, η διαθεσιμότητα των ουσιών αυτών στο ευρύ κοινό είναι περιορισμένη μόνο όταν υπερβαίνουν συγκεκριμένα επίπεδα συγκέντρωσης ενώ μπορούν, παρόλα αυτά, να αποκτώνται κατόπιν επίδειξης άδειας από δημόσια αρχή (η οποία τεκμηριώνει τη νομιμότητα της χρήσης). Τέλος, εφαρμόζεται εξαιρεση για τους γεωργούς, οι οποίοι μπορούν να αγοράζουν νιτρικό αμμώνιο για χρήση ως λίπασμα, χωρίς άδεια και ανεξάρτητα από τα επίπεδα συγκέντρωσης.

7. Απαιτούνται επίσης άδειες όταν ένας απλός πολίτης σκοπεύει να εισάγει στην Ευρωπαϊκή Ένωση τις ουσίες που περιλαμβάνονται στον κατάλογο.

8. Ο οικονομικός φορέας που διαθέτει μια ουσία ή μείγμα σε κάτοχο άδειας από το ευρύ κοινό πρέπει να προβαίνει σε εξακρίβωση άδειας και τήρηση αρχείου της συναλλαγής.

9. Κάθε κράτος μέλος θεσπίζει τους κανόνες που διέπουν τη χορήγηση άδειας. Η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους αρνείται να χορηγήσει την άδεια στον αιτούντα εάν υπάρχουν βάσιμοι λόγοι που θέτουν υπό αμφισβήτηση τη νομιμότητα της προοριζόμενης χρήσης. Οι άδειες που χορηγούνται ισχύουν σε όλα τα κράτη μέλη. Η Επιτροπή δύναται να καταρτίζει κατευθυντήριες οδηγίες σχετικά με τις τεχνικές λεπτομέρειες των αδειών με στόχο να συμβάλει στην αμοιβαία αναγνώρισή τους.

Άρθρο 6: Αναφορά ύποπτων συναλλαγών και κλοπών

10. Οι πωλήσεις ενός ευρύτερου φάσματος σχετικών χημικών (όσων παρατίθενται στο παράρτημα II, επιπλέον εκείνων του παραρτήματος I, για τα οποία ισχύει ήδη υποχρέωση αδειοδότησης) θα υπόκεινται σε υποχρέωση αναφοράς ύποπτων συναλλαγών και κλοπών.

11. Η πρόταση προβλέπει ότι κάθε κράτος μέλος ορίζει ένα εθνικό σημείο επαφής (με συγκεκριμένο αριθμό τηλεφώνου και διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου) όπου θα υποβάλλονται οι αναφορές ύποπτων συναλλαγών και κλοπών. Οι οικονομικοί φορείς υποχρεούνται να αναφέρουν τυχόν ύποπτες συναλλαγές ή κλοπές αμελλητί δηλώνοντας, εφόσον είναι εφικτό, την ταυτότητα του πελάτη.

12. Η Επιτροπή καταρτίζει και επικαιροποιεί κατευθυντήριες οδηγίες ώστε να βοηθά τους οικονομικούς φορείς να αναγνωρίζουν και να κοινοποιούν τις ύποπτες συναλλαγές. Οι κατευθυντήριες οδηγίες θα περιλαμβάνουν επίσης τακτικές ενημερώσεις ενός συμπληρωματικού καταλόγου ουσιών που δεν περιλαμβάνονται στα παραρτήματα I ή II, για τις οποίες οι οικονομικοί φορείς ενθαρρύνονται να αναφέρουν τυχόν ύποπτες συναλλαγές ή κλοπές σε εκούσια βάση.

Άρθρο 7: Προστασία δεδομένων

13. Η αιτιολογική σκέψη 11 και το άρθρο 7 ορίζουν ότι η επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα κατ' εφαρμογή του παρόντος κανονισμού πρέπει να διενεργείται πάντα σύμφωνα με την ευρωπαϊκή νομοθεσία για την προστασία δεδομένων, και ιδίως με την οδηγία 95/46/EK⁽⁴⁾ και τους εθνικούς νόμους περί προστασίας δεδομένων που διασφαλίζουν την εφαρμογή της. Η πρόταση δεν περιλαμβάνει περαιτέρω διατάξεις σχετικά με την προστασία δεδομένων.

2. Απαιτούνται πιο συγκεκριμένες διατάξεις για την επαρκή προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

14. Η αναφορά ύποπτων συναλλαγών και κλοπών και το σύστημα αδειοδότησης και καταγραφής που προβλέπεται από τον κανονισμό προϋποθέτουν την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Αμφότερα συνεπάγονται —τουλάχιστον σε κάποιο βαθμό— παρέμβαση στην ιδιωτική ζωή και στο δικαίωμα προστασίας των προσωπικών δεδομένων, οπότε απαιτείται να παρέχονται οι κατάλληλες εγγυήσεις.

15. Ο ΕΕΠΔ εκφράζει την ικανοποίησή του για το γεγονός ότι η πρόταση περιλαμβάνει ξεχωριστή διάταξη (άρθρο 7) για την προστασία δεδομένων. Ωστόσο, η μοναδική αυτή —και πολύ γενική— διάταξη που προβλέπεται από την πρόταση δεν αρκεί για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των ζητημάτων προστασίας δεδομένων που εγείρονται από τα προτεινόμενα μέτρα. Επιπλέον, ούτε τα συναφή άρθρα της πρότασης (άρθρα 4, 5 και 6) περιγράφουν επαρκώς τις λεπτομέρειες των προβλεπόμενων εργασιών επεξεργασίας δεδομένων.

16. Ενδεικτικά, όσον αφορά την αδειοδότηση, ο κανονισμός ορίζει ότι οι οικονομικοί φορείς τηρούν αρχείο των σχετικών συναλλαγών τους, χωρίς όμως να διευκρινίζεται ποια προσωπικά δεδομένα πρέπει να καταγράφονται στο αρχείο αυτό, ποια από αυτά μπορούν να κοινολογούνται και υπό ποιες προϋποθέσεις. Δεν διευκρινίζεται επίσης ποια δεδομένα συλλέγονται κατά την επεξεργασία των αιτήσεων αδειοδότησης.

17. Όσον αφορά την απαίτηση να αναφέρονται τυχόν ύποπτες συναλλαγές και κλοπές, η πρόταση θεσπίζει μεν την υποχρέωση αναφοράς, χωρίς όμως να διευκρινίζεται τι συνιστά ύποπτη συναλλαγή, ποια δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να δηλώνονται, για πόσο διάστημα πρέπει να διατηρούνται οι γνωστοποιούμενες πληροφορίες, σε ποιον μπορούν να κοινολογούνται και υπό ποιες προϋποθέσεις. Η πρόταση δεν παρέχει επίσης περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τα «εθνικά σημεία επαφής» που πρέπει να οριστούν ή σχετικά με τυχόν βάσεις δεδομένων που ενδέχεται να δημιουργήσουν τα εν λόγω σημεία επαφής σε επίπεδο κράτους μέλους, ή για ενδεχόμενη βάση δεδομένων που θα μπορούσε να δημιουργηθεί σε επίπεδο ΕΕ.

18. Από πλευράς προστασίας δεδομένων, η συλλογή δεδομένων σχετικά με τις ύποπτες συναλλαγές αποτελεί το πιο ευαίσθητο θέμα της πρότασης. Οι σχετικές διατάξεις πρέπει να αποσαφηνιστούν ώστε να διασφαλίζεται ότι η επεξεργασία των δεδομένων παραμένει αναλογική και ότι αποτρέπονται οι καταχρήσεις. Για τον σκοπό αυτό, πρέπει να καθοριστούν με σαφήνεια οι προϋποθέσεις της επεξεργασίας δεδομένων και να εφαρμόζονται οι κατάλληλες εγγυήσεις.

⁽⁴⁾ Βλ. υποσημείωση 1.

19. Είναι σημαντικό να διασφαλίζεται ότι τα σχετικά δεδομένα δεν χρησιμοποιούνται για κανέναν άλλο σκοπό πέραν της καταπολέμησης της τρομοκρατίας (και άλλων εγκληματικών πράξεων μέσω της παράνομης χρήσης χημικών ουσιών για εκρηκτικούς μηχανισμούς οικιακής παρασκευής). Τα δεδομένα δεν πρέπει επίσης να διατηρούνται για μεγάλα χρονικά διαστήματα, ιδίως όταν ο αριθμός των πιθανών ή πραγματικών αποδεκτών είναι μεγάλος ή/και όταν τα δεδομένα χρησιμοποιούνται για άντληση δεδομένων. Αυτό είναι ακόμα σημαντικότερο στις περιπτώσεις όπου μπορεί να αποδειχθεί ότι η αρχική υποψία ήταν αβάσιμη. Στις περιπτώσεις αυτές πρέπει να υπάρχει συγκεκριμένη αιτιολόγηση για περαιτέρω διατήρηση των πληροφοριών. Στο συγκεκριμένο πλαίσιο, ο ΕΕΠΔ αναφέρει ενδεικτικά την απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρώπινων Δικαιωμάτων στην υπόθεση *S και Marger* κατά Ηνωμένου Βασιλείου (2008) ⁽⁵⁾, σύμφωνα με την οποία η μακροχρόνια διατήρηση του DNA ατόμων που δεν έχουν καταδικαστεί για ποινικό αδίκημα συνιστά παραβίαση του δικαιώματός τους στην ιδιωτική ζωή δυνάμει του άρθρου 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

20. Για τους λόγους αυτούς, ο ΕΕΠΔ συνιστά να περιληφθούν στα άρθρα 5, 6 και 7 της πρότασης περισσότερες και πιο συγκεκριμένες διατάξεις ώστε να διευθετηθούν αποτελεσματικά τα εν λόγω ζητήματα. Συγκεκριμένες συστάσεις διατυπώνονται στη συνέχεια.

21. Επιπλέον, πρέπει επίσης να εξεταστεί το εάν μπορούν να καταρτιστούν πιο συγκεκριμένες και λεπτομερείς διατάξεις μέσω μιας απόφασης εφαρμογής της Επιτροπής σύμφωνα με τα άρθρα 10, 11 και 12 της πρότασης, για την αντιμετώπιση πρόσθετων ζητημάτων προστασίας δεδομένων σε πρακτικό επίπεδο.

22. Τέλος, ο ΕΕΠΔ συνιστά επίσης οι κατευθυντήριες οδηγίες της Επιτροπής σχετικά με τις ύποπτες συναλλαγές και τις τεχνικές λεπτομέρειες των αδειών να συμπεριλάβουν περαιτέρω ειδικές διατάξεις για την επεξεργασία και την προστασία των δεδομένων. Τόσο οι κατευθυντήριες οδηγίες όσο και ενδεχόμενη απόφαση εφαρμογής στον τομέα της προστασίας δεδομένων θα πρέπει να εκδοθούν μετά από διαβούλευση με τον ΕΕΠΔ και —σε περίπτωση εφαρμογής σε εθνικό επίπεδο— με την ομάδα εργασίας του άρθρου 29 για την προστασία δεδομένων. Αυτό πρέπει να προβλέπεται ρητά από τον ίδιο τον κανονισμό, ο οποίος πρέπει επίσης να αναφέρει με συγκεκριμένο τρόπο τα κύρια θέματα που πρέπει να πραγματεύονται οι κατευθυντήριες οδηγίες/η απόφαση εφαρμογής.

3. Συστάσεις σχετικά με την αδειοδότηση και την καταγραφή των συναλλαγών

3.1. Συστάσεις για το άρθρο 5 της πρότασης

Μέγιστο διάστημα διατήρησης και κατηγορίες συλλεγόμενων δεδομένων

23. Ο ΕΕΠΔ συνιστά να ορίζεται από το άρθρο 5 του κανονισμού μέγιστο διάστημα διατήρησης (το οποίο, σε μια πρώτη εκτίμηση, δεν θα υπερβαίνει τα δύο έτη), καθώς και οι κατηγορίες των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προς καταγραφή (οι οποίες θα περιορίζονται στο όνομα, στον αριθμό αδειας και στα αγοραζόμενα είδη). Οι συστάσεις αυτές απορρέουν από την αρχή της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας: η συλ-

λογή και διατήρηση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να περιορίζεται σε ό,τι είναι απολύτως απαραίτητο για την επίτευξη των επιδιωκόμενων σκοπών (βλ. άρθρο 6 στοιχείο γ) και στοιχείο ε) της οδηγίας 95/46/EK). Εάν οι προδιαγραφές αυτές αφεθούν στο εθνικό δίκαιο και πρακτική, αυτό θα οδηγήσει πιθανότατα σε περιττές αβεβαιότητες και άνιση αντιμετώπιση παρόμοιων καταστάσεων στην πράξη.

Απαγόρευση της συλλογής «ειδικών κατηγοριών δεδομένων»

24. Επιπλέον, το άρθρο 5 του κανονισμού πρέπει επίσης να απαγορεύει ρητά —σε ό,τι αφορά τη διαδικασία αδειοδότησης— τη συλλογή και επεξεργασία «ειδικών κατηγοριών δεδομένων» (που ορίζονται στο άρθρο 8 της οδηγίας 95/46/EK) όπως π.χ. δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που δηλώνουν φυλετική ή εθνοτική καταγωγή, πολιτικά φρονήματα, θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις.

25. Αυτό θα συμβάλει επίσης στο να διασφαλίζεται ότι οι αιτούντες δεν θα αντιμετωπίζονται με τρόπο που εισάγει διακρίσεις, π.χ. λόγω της φυλής, της εθνικότητας, των πολιτικών ή θρησκευτικών τους πεποιθήσεων. Στο πλαίσιο αυτό, ο ΕΕΠΔ τονίζει ότι η διασφάλιση ενός υψηλού επιπέδου προστασίας των δεδομένων συμβάλλει επίσης στην καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και των διακρίσεων, γεγονός το οποίο συντελεί με τη σειρά του στην πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης και της στρατολόγησης τρομοκρατών.

3.2. Συστάσεις για τις κατευθυντήριες οδηγίες/την απόφαση εφαρμογής

Δεδομένα που συλλέγονται κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αδειοδότησης

26. Ο κανονισμός ορίζει ότι οι αιτήσεις αδειοδότησης πρέπει να απορρίπτονται εάν υπάρχουν βάσιμοι λόγοι που θέτουν υπό αμφισβήτηση τη νομιμότητα της προοριζόμενης χρήσης. Ως προς αυτό, θα ήταν χρήσιμο εάν οι κατευθυντήριες οδηγίες ή η απόφαση εφαρμογής προσδιόριζαν τα δεδομένα που μπορούν να συλλέγονται από τις αρχές αδειοδότησης σε σχέση με την αίτηση αδειοδότησης.

Περιορισμός του σκοπού

27. Οι κατευθυντήριες οδηγίες ή η απόφαση εφαρμογής πρέπει να προβλέπουν ότι τα δεδομένα των αρχείων θα αποκαλύπτονται μόνο στις αρμόδιες αρχές επιβολής του νόμου που ερευνούν τρομοκρατικές δραστηριότητες ή άλλες περιπτώσεις πιθανολογούμενης παράνομης χρήσης πρόδρομων ουσιών εκρηκτικών υλών. Οι πληροφορίες αυτές δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται για τυχόν άλλους σκοπούς (βλ. άρθρο 6 στοιχείο β) της οδηγίας 95/46/EK).

Ενημέρωση των υποκειμένων των δεδομένων σχετικά με την καταγραφή των συναλλαγών (και την αναφορά των ύποπτων συναλλαγών)

28. Ο ΕΕΠΔ συνιστά περαιτέρω να ορίζεται από τις κατευθυντήριες οδηγίες ή την απόφαση εφαρμογής ότι η αρχή αδειοδότησης —η οποία είναι η πλέον αρμόδια να παρέχει τέτοιου είδους ενημέρωση στα υποκείμενα των δεδομένων— πρέπει να ενημερώνει τους κατόχους των αδειών ότι οι αγορές τους καταγράφονται και ενδέχεται να συντρέχει λόγος αναφοράς τους εάν κριθούν «ύποπτες» (βλ. άρθρα 10 και 11 της οδηγίας 95/46/EK).

⁽⁵⁾ *S. και Marger* κατά Ηνωμένου Βασιλείου (4 Δεκεμβρίου 2008) (προηγμένες αριθ. 30562/04 και 30566/04).

4. Συστάσεις όσον αφορά την υποχρέωση αναφοράς των ύποπτων συναλλαγών και κλοπών

4.1. Συστάσεις για το άρθρο 6 της πρότασης

29. Ο ΕΕΠΔ συνιστά να αποσαφηνιστούν από την πρόταση ο ρόλος και η φύση των εθνικών σημείων επαφής. Η εκτίμηση αντικτύπου, στην παράγραφο 6.33, αναφέρεται στη δυνατότητα τα εν λόγω σημεία επαφής να μην είναι μόνο «αρχές επιβολής του νόμου» αλλά και «ενώσεις». Τα νομοθετικά κείμενα δεν παρέχουν περαιτέρω πληροφορίες ως προς το ζήτημα αυτό, το οποίο πρέπει ειδικότερα να αποσαφηνιστεί στο άρθρο 6.2 της πρότασης. Κατά κανόνα, τα δεδομένα πρέπει να τηρούνται από αρχές επιβολής του νόμου ενώ, σε περίπτωση που δεν συμβαίνει αυτό, πρέπει να αναφέρονται με σαφήνεια οι λόγοι που το αιτιολογούν.
30. Επιπλέον, το άρθρο 6 του κανονισμού πρέπει να προσδιορίζει τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα προς καταγραφή (τα οποία θα περιορίζονται στο όνομα, στον αριθμό αδείας και στα αγοραζόμενα είδη, καθώς και στους λόγους για τους οποίους εγείρουν υποψίες). Οι συστάσεις αυτές απορρέουν από την αρχή της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας: η συλλογή και διατήρηση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να περιορίζεται σε ό,τι είναι απολύτως απαραίτητο για την επίτευξη των επιδιωκόμενων σκοπών (βλ. άρθρο 6 στοιχείο γ) της οδηγίας 95/46/EK). Στο πλαίσιο αυτό, ισχύει ότι αναφέρθηκε και στο σημείο 23.
31. Το άρθρο 6 του κανονισμού πρέπει επίσης να απαγορεύει ρητά —σε ό,τι αφορά τη διαδικασία αναφοράς— τη συλλογή και επεξεργασία «ειδικών κατηγοριών δεδομένων» (που ορίζονται στο άρθρο 8 της οδηγίας 95/46/EK), όπως π.χ. δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που δηλώνουν φυλετική ή εθνοτική καταγωγή, πολιτικά φρονήματα, θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις (βλ. επίσης σημεία 24-25).
32. Τέλος, το άρθρο 6 πρέπει να ορίζει μέγιστο διάστημα διατήρησης, λαμβάνοντας υπόψη τους σκοπούς για τους οποίους αποθηκεύονται τα δεδομένα. Ο ΕΕΠΔ συνιστά —εκτός από τις περιπτώσεις στις οποίες μια ύποπτη συναλλαγή ή κλοπή έχει οδηγήσει σε συγκεκριμένη έρευνα, η οποία εξακολουθεί να βρίσκεται σε εξέλιξη— όλες οι δηλούμενες ύποπτες συναλλαγές και κλοπές να διαγράφονται από τη βάση δεδομένων μετά από την παρέλευση συγκεκριμένου διαστήματος (σε μια πρώτη εκτίμηση, το αργότερο δύο χρόνια μετά την ημερομηνία δήλωσής τους). Αυτό θα βοηθήσει στο να διασφαλίζεται ότι στις περιπτώσεις όπου η υποψία δεν έχει επιβεβαιωθεί (ή εξετάζεται περαιτέρω), αθώοι άνθρωποι δεν παραμένουν σε «μαύρη λίστα» ή «θεωρούμενοι ύποπτοι» για υπερβολικά μεγάλο χρονικό διάστημα (βλ. άρθρο 6 στοιχείο ε) της οδηγίας 95/46/EK). Οι πολύ μεγάλες αποκλίσεις ως προς το σημείο αυτό σε εθνικό επίπεδο πρέπει σε κάθε περίπτωση να αποφεύγονται.
33. Ο περιορισμός αυτός είναι επίσης απαραίτητος προκειμένου να διασφαλίζεται η αρχή της ποιότητας των δεδομένων (βλ. άρθρο 6 στοιχείο δ) της οδηγίας 95/46/EK), καθώς και άλλες σημαντικές νομικές αρχές, όπως το τεκμήριο της αθωότητας. Αυτό δεν θα έχει απλώς ως αποτέλεσμα ένα καταλληλότερο επίπεδο προστασίας των ατόμων, αλλά θα δίνει επίσης τη δυνατότητα στις αρχές επιβολής του νόμου να επικεντρώνονται στις σοβαρότερες εκείνες υποθέσεις όπου η υποψία κατά πάσα πιθανότητα τελικά επιβεβαιώνεται.

4.2. Συστάσεις για τις κατευθυντήριες οδηγίες/την απόφαση εφαρμογής

Πρέπει να οριστούν κριτήρια για τις ύποπτες συναλλαγές

34. Η πρόταση δεν ορίζει ποιες συναλλαγές μπορούν να είναι «ύποπτες». Ωστόσο, το άρθρο 6 παράγραφος 6 στοιχείο α) της πρότασης προβλέπει ότι η Επιτροπή «καταρτίζει και επικαιροποιεί κατευθυντήριες οδηγίες» και παρέχει πληροφορίες για «τον τρόπο αναγνώρισης και κοινοποίησης ύποπτων συναλλαγών».
35. Ο ΕΕΠΔ εκφράζει την ικανοποίησή του για το γεγονός ότι η πρόταση ορίζει ότι η Επιτροπή καταρτίζει κατευθυντήριες οδηγίες. Αυτές πρέπει να είναι αρκούντως σαφείς και συγκεκριμένες και να προλαμβάνουν μια υπερβολικά ευρεία ερμηνεία ώστε να ελαχιστοποιούνται οι διαβιβάσεις δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στις αρχές επιβολής του νόμου και να προλαμβάνονται τυχόν αυθαίρετες πρακτικές ή πρακτικές που εισάγουν διακρίσεις, π.χ. λόγω φυλής, εθνικότητας, πολιτικών ή θρησκευτικών πεποιθήσεων.

Περιορισμός του σκοπού, εμπιστευτικότητα, ασφάλεια και πρόσβαση

36. Οι κατευθυντήριες οδηγίες/κανόνες εφαρμογής πρέπει επίσης να προβλέπουν ότι οι πληροφορίες πρέπει να διατηρούνται ασφαλείς και εμπιστευτικές και να αποκαλύπτονται μόνο στις αρμόδιες αρχές επιβολής του νόμου που ερευνούν τρομοκρατικές δραστηριότητες ή άλλες περιπτώσεις πιθανολογούμενης παράνομης χρήσης πρόδρομων ουσιών εκρηκτικών υλών. Οι πληροφορίες δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται για άλλους επιπρόσθετους σκοπούς, π.χ. για τη διερεύνηση μη σχετικών ζητημάτων από αρχές αρμόδιες για θέματα φορολογίας ή μετανάστευσης.
37. Οι κατευθυντήριες οδηγίες/απόφαση εφαρμογής πρέπει επίσης να ορίζουν ποιος έχει πρόσβαση στα δεδομένα που λαμβάνονται (και αποθηκεύονται) από τα εθνικά σημεία επαφής. Η πρόσβαση/κοινωνολόγηση των δεδομένων αυτών πρέπει να περιορίζεται στο απολύτως απαραίτητο. Πρέπει επίσης να εξετάζεται το ενδεχόμενο δημοσίευσης καταλόγου πιθανών αποδεκτών.

Δικαιώματα πρόσβασης των υποκειμένων των δεδομένων

38. Οι κατευθυντήριες οδηγίες/η απόφαση εφαρμογής πρέπει να προβλέπουν δικαιώματα πρόσβασης για τα υποκείμενα των δεδομένων, συμπεριλαμβανομένης, κατά περίπτωση, της διάρθωσης ή διαγραφής των δεδομένων που τους αφορούν (βλ. άρθρα 12-14 της οδηγίας 95/46/EK). Η ύπαρξη του δικαιώματος αυτού —ή τυχόν εξαιρέσεων βάσει του άρθρου 13— μπορεί να έχει σημαντικές επιπτώσεις. Για παράδειγμα, βάσει των γενικών κανόνων, το υποκείμενο των δεδομένων έχει επίσης το δικαίωμα να γνωρίζει εάν η συναλλαγή του έχει αναφερθεί ως ύποπτη. Η (δυννητική) χρήση αυτού του δικαιώματος, ωστόσο, θα μπορούσε να αποτρέψει τον πωλητή των πρόδρομων ουσιών εκρηκτικών υλών από το να γνωστοποιήσει ύποπτες συναλλαγές του αγοραστή. Ως εκ τούτου, οι οποιοδήποτε εξαιρέσεις πρέπει να αιτιολογούνται με σαφήνεια και να ορίζονται συγκεκριμένα, κατά προτίμηση στον κανονισμό ή, σε κάθε περίπτωση, στις κατευθυντήριες οδηγίες/στην απόφαση εφαρμογής. Πρέπει επίσης να προβλέπεται μηχανισμός προσφυγής, με τη συμμετοχή των εθνικών σημείων επαφής.

5. Συμπληρωματικά σχόλια

Περιοδική επανεξέταση της αποτελεσματικότητας

39. Ο ΕΕΠΔ εκφράζει την ικανοποίησή του για το γεγονός ότι το άρθρο 16 της πρότασης προβλέπει επανεξέταση του κανονισμού [πέντε έτη μετά την έκδοση]. Ο ΕΕΠΔ πιστεύει πράγματι ότι οποιοδήποτε νέο μέτρο πρέπει να αποδεικνύει, στο πλαίσιο περιοδικής επανεξέτασης, ότι εξακολουθεί να αποτελεί αποτελεσματικό μέσο για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας (και άλλων εγκληματικών δραστηριοτήτων). Ο ΕΕΠΔ συνιστά να προβλέπεται συγκεκριμένα από τον κανονισμό ότι, κατά τη διάρκεια μιας τέτοιας επανεξέτασης, θα αξιολογείται τόσο η αποτελεσματικότητα του κανονισμού όσο και οι επιπτώσεις του για τα θεμελιώδη δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας δεδομένων.

III. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

40. Ο ΕΕΠΔ συνιστά να προστεθούν στην πρόταση περισσότερες και πιο συγκεκριμένες διατάξεις για την κατάλληλη αντιμετώπιση των ζητημάτων προστασίας δεδομένων. Επιπλέον, οι κατευθυντήριες οδηγίες της Επιτροπής σχετικά με τις ύποπτες συναλλαγές και τις τεχνικές λεπτομέρειες των αδειών —όπως και η ενδεχόμενη απόφαση εφαρμογής σχετικά με την προστασία δεδομένων— πρέπει να συμπεριλάβουν περαιτέρω ειδικές διατάξεις για την επεξεργασία και την προστασία των δεδομένων. Οι κατευθυντήριες οδηγίες (και η απόφαση εφαρμογής, εάν υπάρξει) θα πρέπει να εγκριθούν μετά από διαβούλευση με τον ΕΕΠΔ και —κατά περίπτωση— από την ομάδα εργασίας του άρθρου 29 με εκπροσώπους των αρχών προστασίας δεδομένων στα κράτη μέλη.
41. Το άρθρο 5 του κανονισμού πρέπει να ορίζει μέγιστο διάστημα διατήρησης (το οποίο, σε μια πρώτη εκτίμηση, δεν θα υπερβαίνει τα δύο έτη) για τις συναλλαγές που καταγράφονται, καθώς και τις κατηγορίες των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προς καταγραφή (οι οποίες θα περιορίζονται στο όνομα, στον αριθμό αδείας και στα αγοραζόμενα είδη). Η επεξεργασία ειδικών κατηγοριών δεδομένων πρέπει να απαγορεύεται ρητά.
42. Ο ρόλος και η φύση των εθνικών σημείων επαφής πρέπει να αποσαφηνίζεται από το άρθρο 6 της πρότασης. Η διάταξη αυτή πρέπει επίσης να ορίζει μέγιστο διάστημα διατήρησης

για τα δεδομένα που δηλώνονται σχετικά με τις ύποπτες συναλλαγές (το οποίο, σε μια πρώτη εκτίμηση, δεν θα υπερβαίνει τα δύο έτη), καθώς και τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα προς καταγραφή (τα οποία θα περιορίζονται στο όνομα, στον αριθμό αδείας και στα αγοραζόμενα είδη, καθώς και στους λόγους για τους οποίους εγείρουν υποψίες). Η επεξεργασία ειδικών κατηγοριών δεδομένων πρέπει να απαγορεύεται ρητά.

43. Επίσης, οι κατευθυντήριες οδηγίες/απόφαση εφαρμογής πρέπει να προσδιορίζουν τα δεδομένα που μπορούν να συλλέγονται από τις αρχές αδειοδότησης σε σχέση με την αίτηση αδειοδότησης. Πρέπει επίσης να περιορίζουν ρητά τους σκοπούς για τους οποίους μπορούν να χρησιμοποιηθούν τα δεδομένα. Παρόμοιες διατάξεις πρέπει επίσης να εφαρμόζονται για τα αρχεία καταγραφής των ύποπτων συναλλαγών. Οι κατευθυντήριες οδηγίες/απόφαση εφαρμογής πρέπει να ορίζουν ότι η αρχή αδειοδότησης πρέπει να ενημερώνει τους κατόχους των αδειών ότι οι αγορές τους καταγράφονται και ενδέχεται να συντρέχει λόγος αναφοράς τους εάν κριθούν «ύποπτες». Οι κατευθυντήριες οδηγίες/απόφαση εφαρμογής πρέπει επίσης να ορίζουν ποιος έχει πρόσβαση στα δεδομένα που λαμβάνονται (και αποθηκεύονται) από τα εθνικά σημεία επαφής. Η πρόσβαση/κοινολόγηση των δεδομένων αυτών πρέπει να περιορίζεται στο απολύτως απαραίτητο. Πρέπει, τέλος, να προβλέπονται τα αρμόζοντα δικαιώματα πρόσβασης των υποκειμένων των δεδομένων και να αναφέρονται ρητά και να αιτιολογούνται τυχόν εξαιρέσεις.
44. Η αποτελεσματικότητα των προβλεπόμενων μέτρων πρέπει να επανεξετάζεται ανά τακτά διαστήματα, με ταυτόχρονη εξέταση των επιπτώσεών τους στην ιδιωτική ζωή.

Βρυξέλλες, 15 Δεκεμβρίου 2010.

Peter HUSTINX

Ευρωπαίος Επίτιμος Προστασίας Δεδομένων